

EL DESERTOR EN EL CAMP DE BATALLA

JULIÀ DE JÒDAR

EL DESERTOR
EN EL CAMP DE BATALLA

Un relat de l'Era de la Dislocació

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: setembre del 2013

Els poemes de les pàgines 221, 307 i 311 són d'Adelaida Antúnez Egurbide.

Els poemes de les pàgines 187, 263, 292, 351 i 379 són obra de Gabriel Ferrater, Salvador Espriu, Carles Riba i Joan Vinyoli (els dos últims), respectivament

© Julià de Jódar 2013

Autor representat per Silvia Bastos S.L., agència literària

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU, Proa
Pedro i Pons, 9-11, 08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-

Dipòsit Legal: B-15.593-2013

Composició: Víctor Igual, SL

Impressió:

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

A la familia Antúnez-Egurbide

SUMARI

1. Ximo Ximoi, un fati català	11
2. Un observatori privilegiat	21
3. Gabriel Caballero visita Ximo Ximoi	47
4. Una intromissió en la vida de Ximo Ximoi	53
5. Gabriel Caballero prova d'escriure un best-seller	60
6. Gabriel Caballero, presoner de l'Home Gras	75
7. L'Home Prim entra en escena	98
8. Primera història de l'Home Prim	106
9. Un malson de Gabriel Caballero al seu estudi	120
10. Gabriel Caballero, castigat per l'Home Prim	124
11. Salva Montoya visita Ximo Ximoi	138
12. Segona història de l'Home Prim	162
13. Alícia l'Enamorada	174
14. Gabriel Caballero a l'estudi de l'Alícia	189
15. Gabriel Caballero convida l'Alícia a la seva illa	196
16. Ximo Ximoi fa emprovar-se vestits a l'Alícia	210
17. L'Alícia recicla roba	233
18. Tercera història de l'Home Prim	237
19. Salva Montoya visita Gabriel Caballero	252
20. Xacals a la ciutat	269

21.	Andreu Montoya visita Ximo Ximoi	000
22.	Ximo Ximoi fa recompte de la seva vida . . .	000
23.	Gabriel Caballero obsequia Ximo Ximou . .	000
24.	Quarta història de l'Home Prim	000
25.	Dues morts i un malentès	000
26.	L'illa de Gabriel Caballero	000
27.	Ximo Ximoi es fa amic de l'Home Prim . . .	000
28.	Cinquena i última història de l'Home Prim	000
29.	Gabriel Caballero prova de formalitzar certes emocions	000
30.	Ximo Ximoi a la recerca de Gabriel Caballero	000

Així, aquest autor se situa davant nostre, de dret, com un marginal. Ni un mestre ni un fundador, sinó un insatisfet, un esgarriacries. I si ens el volem imaginar en la soledat del seu ofici i dels seus esforços, aleshores hi veurem un drapaire que, a punta de dia, remugant, una mica trompa, aixeca amb el bastó parracs de discurs per ficar-los tot seguit al carro, no sense deixar flotar de vegades, amb un gest de menyspreu, al vent del matí, una d'aquestes percales destenyides o altra, com són l'*humanisme*, la *interioritat* i la *profunditat*. Un drapaire, a punta de dia, a l'alba de la revolució.

WALTER BENJAMIN, «Ein Außenseiter macht sich bemerkbar. Zu S. Kracauer, *Die Angestellten*»

What are the roots that clutch, what branches grow
out of this stony rubbish? Son of man,
you cannot say, or guess, for you know only
a heap of broken images, where the sun beats,
and the dead tree gives no shelter, the cricket no relief,
and the dry stone no sound of water.

T. S. ELIOT, *The Waste Land*

He rides at their head;
a crutch by his saddle just slants in view,
one slung arm is in splints, you see,
yet he guides his strong steed –how coldly too.

He brings his regiment home–
not as they field two years before,
but a remnant half-tattered, and battered, and worn,
like castaway sailors, who –stunned
by the surf's loud roar,
their mates dragged back and seen no more–
again and again breast the surge,
and at last crawl, spent, to shore.

HERMAN MELVILLE, «The College Colonel»

Siento el error, no siento lo que digo
a mí yo propio me parezco extraño,
pasan mis años, sin que llegue un año
que esté seguro yo de mí conmigo.

LOPE DE VEGA, «Lucinda, yo me siento arder y sigo»

XIMO XIMOÍ, UN FATI CATALÀ

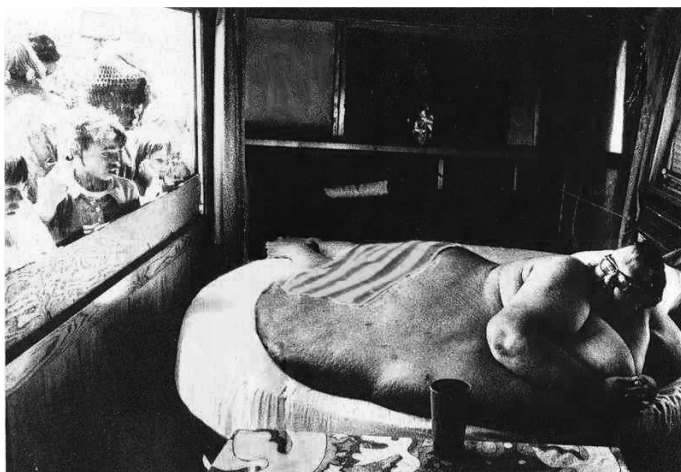
L'estiu del 1999 –¿qui no el recorda, aquell estiu gloriós?–, jo, Ximo Ximoí, el *Gordo* Ximoí, amb els meus 310 quilos de pes segons la bàscula instal·lada a la plataforma circular on em rostia al terrat d'una casa senyorial de l'Eixample, vaig gosar desafiar el gran Chris Walker pel rècord Guinness de l'Home més Gras del Món. ¿Hi caieu? Els diaris, tant d'aquí com de l'estranger, en van treure la notícia a portada; a la nostra ciutat, em van passejar dalt del Ximòbil, una carrossa de desfilada de la regidoria de Cultura feta amb una tarima muntada sobre el xassís d'un camió de tonatge mitjà. N'hi va haver que van semblar dubtes sobre les meves possibilitats de guanyar si el meu rival s'hagués decidit a plantar-me cara amb una dieta megacalòrica especial, però el fet irrefutable és que el silenci d'en Walker davant del meu desafiament em va convertir en el vencedor moral del rècord Guinness dels fatis.

Els últims anys han aparegut aspirants al títol més grassos que no pas en Chris Walker, però amb una disposició moral molt inferior –amb gent d'aquesta mena, i encara que em prometessin l'oro i el moro, jo no m'hi jugaria els quatre quartos que he pogut salvar

de la meva davallada econòmica i social, com explicaré més endavant—. Ara mateix m'assabento que un tal Paul Mason, que sembla haver assolit els 445 quilos de pes, acusa tothom, a tort i a dret, de la seva *desgràcia*: primer, al Servei Nacional de Salut britànic, on, segons ell, amb trenta anys, quan va anar a demanar-los ajuda li van recomanar que fes bicicleta; segon, als metges que, en lloc de posar-li un especialista en trastorns alimentaris, el van enviar a un dietista; tercer, a l'hospital que va suspendre una operació per inserir-li una banda gàstrica... Tot plegat, com és notori, són excuses de mal pagador o misèries de la voluntat que, com era d'esperar, van acabar en tres intents de suïcidi, perquè, lògicament, el tal Mason només volia cridar l'atenció. Quina diferència amb en Walker, que seguia un estricte programa de vida basat en una consciència clara del seu paper en aquest món; ell, per exemple, no es plantejava el fals dilema «gras o prim», sinó que es feia preguntes de certa volada com ara «¿On són els límits del propi cos?», «¿El cervell mana en el cos o és el cos que mana en el cervell?», «¿Continues sent un ésser amb un cos i una ànima?». (Jo, per exemple, a vegades crec que tinc un cap-que-pensa i un cap-que-sent, mai un cos sense òrgans. No pas un cos hipocondríac, paranoic, esquizofrènic, drogat, o masoquista, sinó un cos ple d'alegria.) En Walker no va voler formar part del circ mediàtic dels gurus de l'aprimament, la majoria dels quals ja estan plegant veles, perquè la gent sense feina ja té prou neguits per poder menjar cada dia, i els que

ho poden fer endrapen gangues de supermercat, amb la torna corresponent de penques i mitxelins.

En la indústria universal dels fatis, també hi han aparegut oportunistes de la corda d'en Christopher Nicholson, un exproductor del World Service. Després de veure en Chris Walker fotografiat a la portada de la revista *Granta*, el Nicholson va aprofitar per escriure una novel·la (*The Fattest Man in America*), que, fent veure que no s'havia inspirat en la persona real d'en Chris Walker, tracta d'un home tan enorme («un caparró de pèsol damunt una colossal, distesa, duna de carn, amb aquella panxa enorme i desbordant») que fa plantejar-se les possibilitats del que pot arribar a ser una persona.

El meu cap queda millor de perfil, com el dels violinistes romàntics.

Quanta hipocresia! Vet aquí la descripció més acurada que s'hagi fet mai del cos d'en Walker, segons un text publicat aquell gloriós estiu del 1999:

Girada del costat esquerre, orientada d'est a oest, i a frec de l'ampit de la finestra, la figura d'en Chris Walker mostrava tres parts ben diferenciades: el bloc massís de cap i braços, descomunal joc de peces acoblades; la imponent massa de greix on s'encastellava el motlle original del seu cos, i les cames esquifides, aixafades en el punt de fuga com la cua d'un gran peix embarrancat. Tapada a l'infern del cul amb una tovallola dels colors de l'Inter de Milà, l'esquena s'ondulava lleument a partir del turó de la ronyonada, formava tres plecs a l'arrencada del múscle del braç dret, i davallava cap a la panxa formant una depressió suau i continuada de successius costers de greix –el cuir treballat per l'erosió, esquitxat de taques, sembrat de furóncols– que es cargolaven, com la vora d'una pizza gegantina acabada de cuire, per evitar sobreixir del caire dret del llit rodó, i que s'apilotaven pit amunt fins al coll formant una gran mamella nodridora delicadament abraçada entre les mans generoses de dos braços poderosos com maces: el dret, doblegat en angle recte, dibuixava un forat de font barroca al colze, mentre que l'esquerre restava presoner entre la primera pilota de greix i una de segona, formada pel desbordament de la cansalada de les penques damunt les espatlles; i aquest conjunt de pilotes i de blocs massissos, que figuraven parts mig amagades de dos infants segrestats per aquell èmul d'un buda, reposa-

va al capçal del llit bo i sostenint l'eminència d'un gran cap –el front, partit pel llamp de la inquietud, i els cabells negres, recollits com els d'un samurai–, que, alçat damunt el roquerar i girat de tres quarts cap a la finestra, llançava una mirada incisiva i alhora acollidora, que em recordava les de Stanley Kubrick o les d'un vell amic escriptor, a qui anomenàvem Faraó: rere les ulleres negres de pasta, un esguard adreçat a un altre esguard –distint, poruc, encuriósit: el de les nenes i els nens convidats a un atrevit joc de miralls davant el monstre adult, que s'exhibeix sense perill des de l'interior de la caravana («Mireu, mireu fins a afartar-vos, que no faig mal»), i el monstre que amenaça els adults que no s'hi volen contemplar («¿Quan vàreu perdre la innocència?»).

Aquest seria, ara mateix, si fa no fa, el meu retrat –tot i que faig 280 quilos, segons la bàscula de Mercabarna on em van pesar l'última vegada, enmig de la barrila de distribuïdors, majoristes i bastaixos– quan la mainada del barri em contempla no pas dins d'una caravana, com la d'en Walker quan es passejava per les fires i festes del seu país, sinó al rafal colomar de fusta i bambú fabricat dalt de l'edifici dels barris baixos on sobrevisc, després de tants anys de dominar la ciutat amb el meu telescopi apocromàtic des de la plataforma instal·lada al terrat d'una casa senyorial de l'Eixample. Caldrà, doncs, que expliqui els motius de la meva davallada econòmica, anímica i social, mentre m'acontento amb aquella

cançoneta: «La flor del cantar / és un colomar, / amb amor riuràs!».

Per culpa d'un d'aquells malentesos que sovintegen entre treball i capital, m'havia quedat sense assistents quan un dia la portera em va pujar, amb la correspondència, tres anuncis seriatos de dones que s'oferien amb intencions ben diferents:

Sra. Rusa está buscando un amigo español para relación de amistad seria y comprometida

Sra. Rusa busca trabajo para limpieza, servicio doméstico, acompañar y cuidar niños, personas inválidas y ancianos, con experiencia y responsabilidad

Masaje!!! Sra. Rusa médico titulado profesional se ofrece a domicilio con experiencia 20 años. Precio económico!!!

No fa pas gaire he entès el paper decisiu que van tenir els massatges en l'elecció de la dona del tercer anunci (més endavant en diré el perquè). Ella es feia dir Nino, i no era pas russa –primera mentida–, sinó que era georgiana. Confessava trenta-quatre anys –jo n'hi hauria posat uns quants més–, sis dels quals viscuts a la nostra ciutat, on va arribar sense saber un borrall d'espanyol, idioma que, amb la fèrria voluntat de la gent educada en el sistema soviètic, va aconseguir de parlar força bé, amb aquella suavitat musical eslava. Em va dir que era odontòloga, filla de metge i de pianista; quan

les coses van començar a anar de mal borràs al seu país, va decidir emigrar –una amiga georgiana la va posar en contacte amb la colònia russa de Barcelona.

La Nino era una dona corpulenta, de metre vuitanta d'alçada i més de cent quilos de pes. El seu greix no era pas ressec, sinó sedós; no era un greix sollat, sinó polit, i així, quan vam aconseguir d'acoblar mal que bé la seva rodonesa caucàsica amb les meves dunes de cansalada mediterrània, vam assolir impensades satisfaccions sensuals. No tenia un cos harmoniós, la Nino, i es vestia amb el mal gust d'aquelles dones que es penguen el primer que arpleguen de l'armari, però ella, ufano-sa, ho lluïa tot com si portés models de París. El tret principal del seu caràcter era un orgull d'aristòcrata vinguda a menys (també tocava el piano: els seus impromptus a l'instrument que m'havia deixat la meva dona, i que vaig fer afinar només per a la Nino, sonaven amb autoritat); amb aquells aires de senyora tractava amb fredor la Juanita, la dona de fer feines, i menyspreava els meus convidats. Ara mateix recordo una vetllada (quan ja estàvem casats, com explicaré més endavant) en la qual va gosar rebatre el parer d'un amic meu sobre com els grans escriptors han retratat les flaque-ses de grans protagonistes de la història; a tall d'exemple, el meu amic va esmentar com Tolstoi rebaixa (i mai més ben dit) Bonaparte a *Guerra i pau* i com Shakespeare fa de Juli Cèsar un home no ja corrent sinó dèbil, en llavis del ressentit Càssius per impressionar el noble Brutus i fer-lo dels seus; i ella, la Nino, va gosar

interrompre aquell savi afirmant que allò no havia estat possible amb Stalin, perquè, gràcies a la devoció del poble rus, totes les arts s'havien acordat a presentar-lo com l'home providencial, el Pare de tots els russos.

Un dia, mentre ella em practicava un dels seus celestials massatges, vaig sentir a l'esquena una mena de degoteig persistent que em produïa càlides i humides pessigolles. Pensant-me que era l'espurneig causat per un nou tractament, vaig preguntar a la Nino quin suavitzant m'estava aplicant a la pell escamada; amb gran desconsol, la pobra noia em va confessar que eren llàgrimes vessades pel record de la seva mare, que vivia sola, a Geòrgia, després de la mort del seu marit. No cal dir que al cap d'una setmana ja teníem la mare, que es deia Anna, instal·lada al meu pis de l'Eixample... amb la torna d'un nét de dotze anys, producte dels intercanvis juvenils de la Nino amb un nadiu de Kazan.

Les manyagueries de la mare –que al seu torn convertia la casa en un cementiri vellutat pel clar de lluna quan executava uns nocturns de Chopin que et feien posar la pell de gallina– i la pinta desvalguda del noi –que es deia Boris– em van arribar tan endins que un mal dia vaig proposar a la Nino de casar-nos, incloent-hi llibreta d'estalvis, fons de pensions i altres foteses de firma compartida. La resta va ser el que calia esperar-ne; els bons tractes es van difuminar tan de pressa com havien arribat; el menjar caucàsic, els concerts de piano, la malaptesa del noi, tot, tot es va anar fonent, fins que un dematí, quan demanava que vin-

guessin a fer-me la toaleta de costum, un nom rebotava contra les parets i un ressò me'l retornava: «Nino, Nino, Nino...!». Amb penes i treballs, vaig fer rodolar per terra els meus tres-cents quilos i, després d'arrossegar-me com el primer peix de la Creació que va gosar sortir de l'aigua per esdevenir el primer rèptil de l'Evolució, vaig poder trucar al servei d'urgències municipal, abans de llegir la nota de comiat que, amb molta educació, em feia saber que el pare d'en Boris era a Barcelona, amb la resta de la família, esperant el final de l'operació de saqueig dels meus diners.

L'influx de Chopin en la meva vida havia estat catastròfic, i només la fraternal solidaritat d'un vell company de feina, Salvador Montoya, amo d'un magatzem de ferralla instal·lat a la planta baixa d'aquest edifici, on ara mateix em fa la gràcia d'allotjar-me, m'ha permès de resistir la ruïna econòmica, la vergonya social i l'esfondrament anímic, sense deixar pel camí la poca dignitat salvada amb els mobles que em vaig haver de vendre per poder venir fins aquí.

D'altra banda, sembla que en Chris Walker continua viu, però jo n'he perdut la pista i he deixat córrer l'ànsia de competir-hi, encara que els metges assegurin que el meu cor és excepcionalment fort i que els ronyons tenen corda per a estona. Poc poden saber, aquestes ànimes de càntir de la sanitat pública, que a hores d'ara la meva vida pateix l'amenaça obliqua d'un ordre anterior a la seva tècnica. Ja fa setmanes que hi ha rebomboris al carrer contra les últimes disposicions econòmiques del go-

vern de torn. Ahir, la policia va carregar amb duresa i els manifestants s'hi van tornar. Pel meu telescopi vaig seguir el feroç acarnissament de la gossada sobre les preses, entre d'altres, un noi alt i eixut que duia un casc de motorista a la mà. A partir d'aleshores, fantasia i realitat s'han confós en el meu esperit i m'ha semblat veure el noi mort que tornava a la casa del pare per recordar-li que, en temps passats, ell també havia estat un lluitador, igual que la seva mare, detinguda i torturada per la policia. I deia, el noi, que ell havia mort per intentar portar fins al límit la lliçó apresada quan el pare arribava de córrer davant dels cavalls de la policia i ell, que aleshores tenia vuit anys, el veia tornar a casa com un heroi. ¿O no ho era pas, un heroi? ¿S'ho inventava tot, el pare? ¿Era un muntatge, aquella foto d'ell amb una llamborda a la mà, desafiant la policia franquista? ¿Com va ser que decidí que la lluita directa ja no era útil? ¿El preu a pagar per aquesta renúncia seria la pèrdua del fill que ara el visita amb un casc de motorista a la mà? Preguntes sense resposta. Mentrestant, jo em proclamo Res, l'home nu enmig de l'arbust dels captaires –la més gran meravella del món–, viatjaré poc als temps caducs i em concentraré en el present incert. (També tinc moments que m'envaeix el tedi: un patir sense patiment, un voler sense voluntat, un pensar sense raciocini, com deia aquell portuguès. I ni tan sols puc dir que m'hi deixo anar, perquè no tinc aquella imaginació necessària, quan ja s'ha esgotat, per sentir-ne l'enyorament, com volia el savi de Sueca, i comprovo que no em puc moure de lloc.)